

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องความต้องการได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของภาคเหนือ (มอน.) ความต้องการได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยและปัญหา อุปสรรคในการผลิตและการตลาดเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดเชียงใหม่

3.1 พื้นที่เป้าหมายและประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 พื้นที่ศึกษา

ศึกษาในพื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน และตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

3.1.2 ประชากรการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษากลุ่มแม่ทา ตำบลแม่ออน อำเภอแม่ออน เป็นเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ ทำการเลือกเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์ใน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านท่าม่อน หมู่ 2 บ้านท่าข้าม หมู่ 3 บ้านค้อกลาง หมู่ 4 บ้านห้วยทราย หมู่ 5 บ้านปานอด หมู่ 6 บ้านดอนชัย และหมู่ 7 บ้านใหม่ดอนชัน ซึ่งมีจำนวน 67 ครัวเรือน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรกลุ่มแม่ทาที่ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ จำหน่ายสินค้าในตลาดอำเภอเมืองเชียงใหม่จำนวน 33 ราย และกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภีเป็นเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ทำการเลือกเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดสารพิษใน 7 หมู่บ้าน ที่ทำการผลิตเกษตรปลอดสารพิษภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอสารภี ได้แก่ หมู่ 1 กู่เสื่อ หมู่ 2 ปันเจียง หมู่ 3 ยางเนิ้ง หมู่ 4 เชียงฮั่น หมู่ 5 ศรีโพธาราม หมู่ 6 ดันเหี้ยว หมู่ 7 ดันเหี้ยว ซึ่งมีจำนวน 30 ครัวเรือน ที่ทำการเกษตรปลูกผักปลอดสารพิษ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานเกษตร ในข้อมูลการผลิต การตลาด จำนวน 4 ราย

3.2 เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

3.2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question) และแบบสอบถามปลายปิด (Close-ended question) ในเกษตรกร ข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร ความต้องการของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กระบวนการผลิต ปัจจัยการผลิต สภาพพื้นที่และโครงสร้างของดิน แหล่งน้ำที่ใช้ จำหน่ายสินค้า ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน) ในเกษตรกร 2 กลุ่ม จำนวน 63 ราย

3.3.2 การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษาบริบทรอบพื้นที่ขณะลงพื้นที่ สังเกตพฤติกรรม การแสดงออกและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องที่ซักถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์

3.3.3 การสนทนา (Dialogue) การวิจัยครั้งนี้ใช้การสนทนากับผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่มเกษตรกร เพื่อเป็นหลักฐานประกอบในการเขียนวิจัย

3.3.4 การจดบันทึก ผู้วิจัยใช้การจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ในช่วงของการลงพื้นที่ บันทึกรายละเอียดจากการสังเกตหรือค้นพบตามสถานการณ์จริงในพื้นที่ เพื่อนำมาเรียบเรียงให้สมบูรณ์มากขึ้น

3.3.5 การบันทึกภาพ ใช้บันทึกภาพที่ได้จากการสังเกต จากแปลงนาของเกษตรกร ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการเรียนวิจัย

3.3 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ที่นำมาใช้ในการวิจัยนั้นใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิโดย

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารวิชาการ หนังสือ ตำรา อินเทอร์เน็ตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สหกรณ์การเกษตรเกษตรอินทรีย์ องค์กรมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ สอบถามในข้อมูล ลักษณะการผลิต การตลาด กลุ่มสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ข้อมูลต้นทุน รายได้ การกู้ยืมเงิน ข้อมูลด้านประวัติชุมชน แหล่งสาธารณะประโยชน์ สาธารณูปโภคต่างๆ ที่สามารถนำมาสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้ได้

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากเกษตรกรข้อมูลความต้องการของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เงื่อนไข และข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เช่น ประธานกลุ่ม เจ้าหน้าที่สหกรณ์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานเกษตร ในข้อมูลการผลิต การตลาด

3.4 วิเคราะห์ข้อมูล

1.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ในด้านข้อมูลพื้นฐานการตลาด การผลิต และความต้องการของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ได้จากการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้และความเข้าใจในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) เพื่อศึกษาว่าเกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด โดยใช้คะแนนคำตอบที่ถูกต้อง มาวัดเกณฑ์จากจำนวนทั้งหมด 26 ข้อ โดยความรู้ในแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

- ใช่ เท่ากับ 1 คะแนน
- ไม่ใช่ เท่ากับ 0 คะแนน

เกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มความรู้และความเข้าใจในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) ใช้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้ 1 คะแนน คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้ 0 คะแนน จัดกลุ่มความรู้ความเข้าใจได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น (Class interval)} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{1-0}{4} \\ &= 0.25 \end{aligned}$$

ดังนั้นมีเกณฑ์การแบ่งระดับความรู้ด้วยวิธีอันตรภาคชั้น ดังนี้

1. ความรู้ในระดับต่ำมีคะแนนเฉลี่ย 0.00-0.25 คะแนน
2. ความรู้ในระดับปานกลางมีคะแนนเฉลี่ย 0.26-0.50 คะแนน
3. ความรู้ในระดับดีมีคะแนนเฉลี่ย 0.51-0.75 คะแนน
4. ความรู้ในระดับดีมากมีคะแนนเฉลี่ย 0.76-1.00 คะแนน

3. การใช้การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดเชียงใหม่